

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av 11 och 31 § i lagen om Europeiska skolan

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om europeiska skolan i Helsingfors ändras så att som elev i skolan antas i första hand barn till anställda som arbetar vid en myndighet för Europeiska gemenskaperna i Finland enligt vad som föreskrivs i konventionen med stadga för Europaskolorna. Bestämmelsen avhjälper den inkonsekvens som nu finns mellan lagen om Europeiska skolan i Helsingfors och konventionen med stadga för Europasko-

lorna som har satts i kraft genom lag och förordning.

Därtill föreslås att lagen ändras så att man vid val av skolans direktion inte längre behöver välja en representant för statsmakten och inte heller för Europaskolornas nationella inspektörer. Ändringen gör att jävsituationerna blir färre och säkerställer att verksamheten är oavhängig.

Lagen avses träda i kraft i början av år 2011.

MOTIVERING

1 Nuläge

Europeiska skolan i Helsingfors grundades genom lagen om Europeiska skolan i Helsingfors (1463/2007) år 2007. Skolan är en statsägd skola av s.k. typ II, vars förskola, lågstadium och klasser 1—5 i högstadiet har ackrediterats till systemet med Europaskolor. De första eleverna inledde sin skolgång i skolan hösten 2008.

1.1 Elevantagning

Enligt 11 § i lagen om Europeiska skolan antas som elev i skolan i första hand barn till anställda som arbetar vid en myndighet för Europeiska gemenskaperna i Finland samt barn till anställda vid den skola som den här lagen avser. De här eleverna är elever inom s.k. elevkategori 1. I mån av möjlighet antas till skolan också andra barn förutsatt att det inte kräver att nya undervisningsgrupper bil-

das. De här eleverna tillhör elevkategori 2 och det är möjligt att av dem ta ut terminsavgifter.

Rättsgrunden för skolor av typ II

År 1995 anslöt sig Finland till konventionen för Europaskolorna och ratificerade den reviderade konventionen år 2004 (lag 591/2004 och förordning 798/2004, FördrS 105—106/2004). Konventionen är därmed gällande rätt i Finland som man bör följa.

Utbyggnaden av systemet med Europaskolor hade att göra med den allmänna politiska diskussionen om en utvidgning av Europeiska unionen, strävanden att främja internationell rörlighet och att för en ökande grupp EU-tjänstemän och medborgare kunna erbjuda enhetliga tjänster. I december 2002 ställde sig Europaparlamentet positivt till att bygga ut systemet med Europaskolor. Samma år inledde direktionen för Europaskolorna en dis-

kussion om förutsättningarna att öppna systemet och om möjligheterna att erbjuda andra skolor än de officiella Europaskolorna rätt att erbjuda undervisning enligt systemet i Europaskolorna.

I april 2005 fastställde Europaskolornas direktion grunderna för beviljande av tillstånd för och reformarbetet inom skolorna av typ II och III (2005-D-342-en-4). Samma gäller fastställandet av kriterierna, processen och modellen för ackrediteringsavtalet. Samtidigt skapade man begreppen för skolor av typ II och III, d.v.s. anslutande skolor. De är skolor inom EG-medlemsländernas nationella utbildningssystem (statens, den lokala förvaltningens eller privata), som fungerar enligt de nationella lagarna och bestämmelserna i respektive placeringsland. För att grunda en skola av typ II krävs att det på orten finns en EG-myndighet. Direktionen för Europaskolorna beviljar skolorna tillstånd i samband med att den fattar beslut om att underteckna ett ackrediteringsavtal med skolans huvudman. Ackrediteringsavtalets främsta syfte är att reglera att den undervisning som skolorna erbjuder är enhetlig och att kriterierna för studentexamen efterlevs. Direktionen för Europaskolorna har fastställt kriterier enligt vilka undervisningen i skolorna utvärderas. Inspektörerna för Europaskolorna auditerar med två års intervaller Europaskolorna, vilket är en av förutsättningarna för ackrediteringen, som också omfattar en godkänd inspektionsrapport. Ackrediteringsavtalet för Europeiska skolan i Helsingfors undertecknades den 20 januari 2009.

Enligt artikel 8 i ackrediteringsavtalet ska en skola av typ II i främsta hand anta som elever barn till anställda inom Europeiska Gemenskaperna i den bemärkelse som avses i artikel 1 i konventionen och erbjuda dessa avgiftsfri utbildning. Direktionen för Europaskolorna har fastställt grunderna för de officiella Europaskolornas elevantagning och grupperat eleverna i tre kategorier. Av dem har eleverna i kategori 1 subjektivt rätt att antas till skolan för avgiftsfri utbildning. Grunderna för elevantagningen ska vara enhetliga med motsvarande antagningsgrunder i de egentliga Europaskolorna. Den senaste ändringen i avgränsningen i kategori 1 är från år 2009: direktionen beviljade då barn till par-

lamentsassistenter som har ackrediterats till Europaparlamentet en ställning som motsvarar barn i kategori 1.

Utgående från artikel 8 i ackrediteringsavtalet ska skolorna av typ II i sin antagning av elever i kategori 1 följa samma avgränsning och principer som de egentliga Europaskolorna.

Skolans placeringsland kan fritt bestämma om skolans förvaltning och bl.a. om skillnaderna i elevkategorier - undantaget kategori 1, som det inte går att fatta beslut om på nationell nivå och som måste statistikföras pålitligt för beviljande av eventuell finansiering.

Det finns en uppenbar motstridighet mellan dels artikel 1 i konventionen om Europaskolorna och artikel 8 i ackrediteringsavtalet, dels 11 § i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors. Den ifrågakarande bestämmelsen har översatts till engelska på följande sätt: "The school shall primarily admit children of persons working in an European Communities agency in Finland and children of staff of the School referred to in this Act (Category I pupils). Översättningen till engelska motsvarar inte till alla delar den finskspråkiga versionen, vilket eventuellt har lett till att definitionen inte har uppmärksamats av direktionen i Europaskolorna i samband med att beviljande av ackreditering har behandlats.

Definitionen i 11 § i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors är inexakt och skiljer sig från ackrediteringsavtalets villkor i artikel 8 som skolans rektor har undertecknat. Den nationella bestämmelsen står därmed i strid med både artikel 1 i konventionen och artikel 8 i ackrediteringsavtalet. Den här motstridigheten observerades inte när skolans rektor undertecknade avtalet. De övriga skolorna av typ II (Irland, Grekland, Italien och Frankrike) tillämpar enhetliga principer för elevantagning inom det system som Europaskolorna utgör. Enligt artikel 9 i ackrediteringsavtalet behandlar domstolen i Bryssel tvister gällande tillämpningen enligt belgisk lag.

Juristerna vid Europaskolornas centralkontor har också utrett situationen vid Europeiska skolan i Helsingfors och konstaterat att ifrågakarande bestämmelse bör ses över förutsatt att man inte på annat sätt förmår fören-

hetliga skolans verksamhetsprinciper och det system som Europaskolorna tillämpar. Från kommissionens synpunkt är det väsentliga att anställda som i övrigt är i samma situation, dvs. som är i anställningsförhållande till myndigheterna inom Europeiska gemenskapen, behandlas på ett överensstämmande sätt. Enligt Europaskolornas centralkontor främjar inte nuvarande praxis heller på bästa sätt förverkligandet av systemets ursprungliga mål, dvs. ökad rörlighet för anställda och deras familjer och personers möjlighet att arbeta utomlands i olika uppgifter inom Europeiska gemenskaperna.

Europeiska skolan i Helsingfors har i sin elevantagning tillämpat nationella bestämmelser, dvs. paragraf 11 i lagen. Enligt den omfattar kategori 1 enbart barn till anställda vid sådana myndigheter inom Europeiska gemenskaperna som är belägna i Finland samt barn till anställda vid skolan. Skolan förutsätter att den anställdas arbetsgivare fungerar fysiskt i Finland och att arbetstagaren arbetar i Finland. Skolan har tillämpat bestämmelsen mycket rigoröst. Av skolans elever går för närvarande cirka 100 att hänföra till kategori 1 och cirka 80 till kategori 2.

Problemen i elevantagningen har anslutit sig till arbetstagare som dels är i anställningsförhållande utomlands till myndigheter inom Europeiska gemenskaperna men som tillfälligt arbetar i Finland, dels är anställda vid en myndighet inom Europeiska gemenskaperna medan familjen bor i Finland. I det första fallet upphävde förvaltningsdomstolen i Helsingfors med sitt beslut den 21 september 2010 skolans negativa beslut. Fram till dags dato har enstaka omstridda fall funnits.

Kommissionen har beslutat att finansiera verksamheten för skolor av typ II för sådana elevers del som hör till kategori 1. Finansieringen grundar sig på ett bilateralt avtal mellan medlemslandet och kommissionen. Kommissionen har fastställt finansieringsgrunderna (den kalkylmässiga, elevspecifika kostnaden) och parlamentet har för avsikt att reservera anslag i sin tilläggsbudget för innevarande år. Avsikten är att bidragen betalas retroaktivt med början från höstterminen 2009. Det elevspecifika understödet är uppskattningsvis 5 000—6 000 euro om året. För de två första läsåren som skolan har fungerat

uppgår understödet till Europeiska skolan i Helsingfors till cirka 500 000—600 000 euro.

1.2 Skolans direktion

Enligt 31 § i lagen om Europeiska skolan tillsätter utbildningsstyrelsen skolans direktion för högst 4 år åt gången. Direktionen har en ordförande, en vice ordförande och högst åtta andra ledamöter. Enligt 2 mom. i samma paragraf ska åtminstone eleverna, lärarna och den övriga personalen, elevernas vårdnadshavare, statsförvaltningen samt Europaskolornas nationella inspektörer ha sin representant i direktionen. Utöver dessa har på förslag från Helsingfors stad en ytterligare ledamot och en vice ledamot valts i direktionen. Elevrepresentanten kan utses när skolans elever uppnår 15 års ålder.

Utbildningsstyrelsen ansvarar för resultatstyrningen av Europeiska skolan i Helsingfors. Utbildningsstyrelsens tjänstemän har fungerat som representanter i skolans direktion dels i egenskap av representanter för statsmakten, dels i egenskap av representanter för Europaskolornas nationella inspektörer. Detta har lett till jävsituationer och oavhängigheten har inte säkerställts på ett tillräckligt sätt.

2 Föreslagna ändringar

2.1 Elevantagning

Enligt förslaget ändras 11 § 1 mom. i lagen om Europeiska skolan så att det i främsta hand är barn till föräldrar som är anställda inom Europeiska unionen som antas som elever till skolan enligt vad som föreskrivs i konventionen med stadga för Europaskolorna. I artikel 1 i konventionen om Europaskolorna och artikel 8 i ackrediteringsavtalet nämns barn till anställda inom Europeiska gemenskaperna. Ackrediteringsavtalet för den Europeiska skolan i Helsingfors har ingåtts i januari 2009. När Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009 slutade Europeiska gemenskaperna att finnas till och Europeiska unionen blev en juridisk person. All verksamhet inom EU koncentrerades till samma organisation. Därför skiljer sig den

föreslagna ordalydelsen från motsvarande ordalydelse i artikel 1 i konventionen respektive artikel 8 i ackrediteringsavtalet.

I praktiken är det Europaskolornas direktion som utgående från artikel 1 och dess 2 mom. i Europaskolornas konvention drar upp gränserna för vilka elever som anses tillhöra kategori 1. Konventionen har satts i kraft med stöd av lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i konventionen med stadga för Europaskolorna och binder därmed Finland. Den föreslagna ordalydelsen överensstämmer med artikel 1 i konventionen och med artikel 8 i ackrediteringsavtalet. Den avhjälper den existerande motsättningen mellan bestämmelserna.

Barn till anställda vid sådana institutioner och organisationer som räknas som elever i kategori 1 listas i författningssamlingen *Digest of decisions of the board of governors of the European schools* (2010-D-246-en-1), som Europaskolornas direktion har godkänt. För närvarande ingår barn till anställda vid följande institutioner och organisationer till kategori 1:

- a. Personal vid gemenskapens institutioner
- b. Tjänstemän som omfattas av tjänsteföreskrifterna för tjänstemän i Europeiska gemenskaperna
- c. Personal som omfattas av anställningsvillkoren för övriga anställda i Europeiska gemenskaperna
- d. Personer med ett direkt bindande, privaträttsligt arbetsavtal med gemenskapens institutioner
- e. Nationella sakkunniga som kommenderats till gemenskapens institutioner
- f. Europeiska investeringsbankens personal
- g. Personal vid vilken som helst av gemenskapens organisationer som grundats genom en rättsakt utfärdad av en av gemenskapens institutioner och personal som tjänstgör vid andra organisationer som erkänts av direktionen
- h. Personal vid UKAEA som kommenderats till JET-projektet i Culham
- i. Personal vid Europeiska investeringsfondens sekretariat
- j. Nationella tjänstemän vid medlemsländernas ständiga representationer till Europe-

iska gemenskaperna, med undantag för lokalt anställd personal

k. Undervisningspersonal vid Europaskolorna samt administrativ personal och hjälp-personal vid Europaskolorna och vid kansliet för Europaskolornas generalsekreterare

l. Personal som omfattas av tjänsteföreskrifterna för EPO i München

m. Antagning av barn till ackrediterade parlamentsassistenter (direktionen 2009).

Direktionen bekräftade att ackrediterade parlamentsassistenter inberäknas i kategori 1 i syfte att möjliggöra antagning till Europaskolorna, i enlighet med villkoren i kapitel XII-B.1 i författningssamlingen *Digest of Decisions of the Board of Governors*, när rådets förordning som inberäknar dem i artikel 1 i anställningsvillkoren för övriga anställda i Europeiska gemenskaperna träder i kraft i juli 2009. Enligt denna nya regel kan barn till ackrediterade parlamentsassistenter ansöka om antagning för läsåret 2009—2010 som börjar i september 2009.

Därtill förutsätts att anställningsförhållandet till ovannämnda institutioner och organisationer är omedelbart och pågår utan avbrott i minst ett års tid.

Förutsättningen för att tillhöra elevkategori 1 är att en av föräldrarna står i ett anställningsförhållande till Europeiska Unionen eller till en underlydande myndighet. Till följd av att Europeiska skolan i Helsingfors är en skola av typ II och skolans lärare och övriga personal inte står i anställningsförhållande till Europeiska unionen utesluts i praktiken barnen till anställda vid Europeiska skolan i Helsingfors från skolan. I listan ovan klassificeras punkt k i förteckningen som en grupp anställda som kommer ifråga för de officiella Europaskolorna av typ I. Till den här delen är den föreslagna ändringen snävare än den existerande definitionen för typ 1. Däremot motsvarar den här definitionen de övriga Europaskolornas kriterier för elevantagning. Övergångsbestämmelsen tryggar dock att barn till anställda som nu går i skolan kan fortsätta sin skolgång så länge som de är elever i skolan utan att påföras terminsavgifter enligt 15 § i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors.

I och med ändringen motsvarar lagen om Europeiska skolan i Helsingfors redan gällande lag i Finland. Motsättningen mellan de

här lagarna avhjälps. Ändringen är också en förutsättning för att skolan också framdeles kan vara ackrediterad till systemet med Europaskolor. Ändringen är också en förutsättning för att skolan framdeles finansieras av kommissionen.

2.2 Skolans direktion

Enligt förslaget ändras 31 § 2 mom. i lagen om europeiska skolan i Helsingfors så att direktionen består av representanter för elever, lärare, övrig skolpersonal och elevernas vårdnadshavare.

Jämfört med gällande formulering är den föreslagna formuleringen i viss mån friare. Utbildningsstyrelsen kan för sin del enligt detta överväga vilka andra parter utöver dem som räknas upp i lagen som utses som ledamöter i direktionen. Enligt förslaget ansvarar Utbildningsstyrelsen för resultatstyrningen av skolan. Direktionen består enligt förslaget inte av personer som är i Utbildningsstyrelsens tjänst, vilket överensstämmer med det förfarande som andra statliga specialskolor tillämpar. På detta sätt klarläggs ansvarsförhållandena mellan dels skolan, dels den organisation som har hand om skolans resultatstyrning. Ordalydelsen säkerställer opartiskheten hos Europaskolornas inspektörer och minskar i detta avseende problemen i anslutning till jäv.

3 Ekonomiska konsekvenser

Finansieringen av Europeiska skolan i Helsingfors grundar sig tills vidare på statens betalningsandel och terminsavgifter som tas ut av elever i kategori 2. Utöver detta får skolan

sannolikt finansiering av kommissionen om den är ackrediterad i systemet med Europaskolor och skolans elevantagning överensstämmer med artikel 8 i ackrediteringsavtalet. I statens budgetproposition 2011 reserveras understöd för Europeiska skolan i Helsingfors i budgetmoment 29.10.01.

Förslaget ökar i viss mån mängden elever som antas som elever till Europeiska skolan i Helsingfors i elevkategori 1 och för vilka man alltså inte kan ta ut terminsavgifter. Det handlar dock bara om enstaka elever. Hittills har det funnits bara några få oklara fall. Å andra sidan tryggar förslaget att skolan i framtiden kan fungera som en del av systemet med Europaskolor och att den får kommissionens finansieringsandel för eleverna i elevkategori 1. Kommissionens finansieringsandel är elevspecifik, vilket innebär att dess storlek beror på antalet elever som hör till elevkategori 1. Uppskattningen är att kommissionens finansieringsandel för de två första verksamhetsåren uppgår till 500 000—600 000 euro. Förslaget innebär snarare en minskning av statens utgifter.

4 Ärendets beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid undervisnings- och kulturministeriet.

5 Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft i början av år 2011.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

Lag

om ändring av 11 och 31 § i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors (1463/2007) 11 § 1 mom. och 31 § 2 mom. som följer:

11 §

Elevintagning

Som elever till skolan antas i första hand barn till anställda inom Europeiska unionen enligt vad som föreskrivs i konventionen om Europaskolornas stadga (FördrS 105—106/2004) (*elevkategori 1*). Även andra barn (*elevkategori 2*) antas i mån av möjlighet, förutsatt att det inte kräver att nya undervisningsgrupper bildas.

ska vara representerade i direktionen. Elevledamoten ska vara minst 15 år gammal och hans eller hennes mandattid kan vara en annan än de övriga ledamöternas.

—————
Denna lag träder i kraft 20 .

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

Barn till anställda vid Europeiska skolan i Helsingfors som har antagits som elever i första elevkategorin innan denna lag trädde i kraft kan fortsätta sin skolgång i Europeiska skolan i Helsingfors utan att påföras terminsavgifter enligt 15 § 1 mom. i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors.

31 §

Skolans direktion

—————
Åtminstone eleverna, lärarna och den övriga personalen samt elevernas vårdnadshavare

Helsingfors den 4 februari 2011

Republikens President

TARJA HALONEN

Minister *Paula Risikko*

*Bilaga
Parallelltext*

Lag

om ändring av 11 och 31 § i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors (1463/2007) 11 § 1 mom. och 31 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

11 §

11 §

Elevintagning

Elevintagning

Som elever till skolan antas i första hand barn till de anställda vid en i Finland placerad myndighet för Europeiska gemenskaperna som arbetar i Finland och till anställda vid den skola som avses i denna lag (*elevkategori 1*). Även andra barn (*elevkategori 2*) antas i mån av möjlighet, förutsatt att det inte kräver att nya undervisningsgrupper bildas.

Som elever till skolan antas i första hand barn till anställda *inom Europeiska unionen enligt vad som föreskrivs i konventionen om Europaskolornas stadga (FördrS 105—106/2004) (elevkategori 1)*. Även andra barn (*elevkategori 2*) antas i mån av möjlighet, förutsatt att det inte kräver att nya undervisningsgrupper bildas.

31 §

31 §

Skolans direktion

Skolans direktion

Åtminstone eleverna, lärarna och den övriga personalen, elevernas vårdnadshavare, statsförvaltningen och Europaskolornas nationella inspektörer ska vara representerade i direktionen. Elevledamoten ska vara minst 15 år gammal och hans eller hennes mandattid kan vara en annan än de övriga ledamöternas.

Åtminstone eleverna, lärarna och den övriga personalen *samt* elevernas vårdnadshavare ska vara representerade i direktionen. Elevledamoten ska vara minst 15 år gammal och hans eller hennes mandattid kan vara en annan än de övriga ledamöternas.

Denna lag träder i kraft 20 .

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

Barn till anställda vid Europeiska skolan i Helsingfors som har antagits som elever i

första elevkategorin innan denna lag trädde i kraft kan fortsätta sin skolgång i Europeiska skolan i Helsingfors utan att påföras terminsavgifter enligt 15 § 1 mom. i lagen om Europeiska skolan i Helsingfors.
